

Babi Yar - Wikipedia

W en.wikipedia.org/wiki/Babi_Yar

Contributors to Wikimedia projects

For other uses, see [Babi Yar \(disambiguation\)](#).

↔ A request that this article title be changed to *Babyn Yar* is [under discussion](#). Please **do not move** this article until the discussion is closed.

Babi Yar

Soviet [POWs](#) being used by Germany to cover the mass grave after the massacre, 1 October 1941

Also known as Babyn Yar

Location Kyjev, [Ukrajinská SSR](#) , [Sovětský svaz](#)
[50°28′17″N 30°26′56″E](#)

datum 29.–30. září 1941

Typ incidentu [Genocida](#) , masové vraždění

Pachatelé [Friedrich Jeckeln](#) , [Otto Rasch](#) , [Paul Blobel](#) , [Kurt Eberhard](#) a další

Organizace [Einsatzgruppen](#) , [Prapory pořádkové policie](#) , [Ukrajinská pomocná policie](#) , [Sonderkommando 4a](#) , [Wehrmacht](#)

Tábor [Koncentrační tábor Syrety](#)

oběti

- 33 771 Židů v počátečním dvoudenním masakru (29 přežilo)
- 100 000–150 000 Židů, sovětských válečných zajatců a Romů později

Památníky [Na místě i jinde](#)

Poznámky Možná největší dvoudenní masakr během holocaustu . V oblasti se také nacházel koncentrační tábor Syrets . K masakrům v Babím Jaru došlo od 29. září 1941 do 6. listopadu 1943, kdy sovětské síly osvobodily Kyjev.

Babi Yar or **Babyn Yar** (Russian: Бабий Яр; Ukrainian: Бабин Яр) is a ravine in the Ukrainian capital Kyiv and a site of massacres carried out by Nazi Germany's forces during its campaign against the Soviet Union in World War II. The first and best documented of the massacres took place on 29–30 September 1941, killing some 33,771 Jews. Other victims of massacres at the site included Soviet prisoners of war, communists and Romani people.^{[1][2][3]} It is estimated that a total of between 100,000 and 150,000 people were murdered at Babi Yar during the German occupation.^[4]

The decision to murder all the Jews in Kyiv was made by the military governor Generalmajor Kurt Eberhard, the Police Commander for Army Group South, SS-Obergruppenführer Friedrich Jeckeln, and the Einsatzgruppe C Commander Otto Rasch. Sonderkommando 4a as the sub-unit of Einsatzgruppe C, along with the aid of the SD and Order Police battalions with the Ukrainian Auxiliary Police backed by the Wehrmacht, carried out the orders.^{[5][6][7]} Sonderkommando 4a and the 45th Battalion of the German Order Police conducted the shootings. Servicemen of the 303rd Battalion of the German Order Police at this time guarded the outer perimeter of the execution site.^{[8][9][10][11]}

Masakr byl největší masovou vraždou nacistického režimu během tažení proti Sovětskému svazu ^[12] a k tomuto konkrétnímu datu byl nazýván „největším samostatným masakrem v historii holocaustu “. ^[13] Celkově ji překonal pouze pozdější masakr v Oděse v říjnu 1941 s více než 50 000 Židy (spáchaný německými a rumunskými jednotkami) a Aktion Erntefest z listopadu 1943 v okupovaném Polsku s 42 000–43 000 oběťmi. ^[14]

Historické pozadí

Rokle Babi Yar (Babyn Yar) byla poprvé zmiňována v historických zprávách v roce 1401 v souvislosti s jejím prodejem „babou“ (starou ženou), která byla také cantiniere v dominikánském klášteře.^[15] Slovo „yar“ je turkického původu a znamená „rokle“ nebo „rokle“. Během několika staletí bylo místo využíváno k různým účelům, včetně vojenských táborů a nejméně dvou hřbitovů, včetně ortodoxního křesťanského hřbitova a židovského hřbitova. Ten byl oficiálně uzavřen v roce 1937.

Masakry v září 1941

Viz také: Bitva o Kyjev (1941).

Síly Osy, převážně německé, obsadily Kyjev 19. září 1941. Mezi 20. a 28. zářím způsobily ve městě rozsáhlé škody výbušniny nastražené sovětskou tajnou policií (NKVD) a 24. září otřásla exploze Zadním velitelstvím skupiny armád Jih.^[16] O dva dny později, 26. září, se generálmajor Kurt Eberhard, vojenský guvernér, a SS- Obergruppenführer Friedrich Jeckeln, velitel SS a policie, setkali na týlovém velitelství skupiny armád Jih. Tam se rozhodli vyhubit kyjevské Židy s tím, že šlo o odvetu za výbuchy.^[17] Přítomen byl také SS- Standartenführer Paul Blobel, velitel Sonderkommando 4a z Einsatzgruppe C a jeho nadřízený, SS- Brigadeführer Dr. Otto Rasch, velitel Einsatzgruppe C. Masovou vraždu měly provést jednotky pod velením Rasche a Blobela, které byly nakonec zodpovědné za mnoho zvěrstev na sovětské Ukrajině během léta a podzimu 1941.

Provedením rozkazu bylo pověřeno *Sonderkommando 4a* z Einsatzgruppe C, kterému velel Blobel, pod generálním velením Friedricha Jeckelna.^[18] Tuto jednotku tvořily Sicherheitsdienst (SD) a Sicherheitspolizei (SiPo), třetí rota praporu Special Duties Waffen-SS, a četa 9. policejního praporu. *Masakr provedlo Sonderkommando 4a* z Einsatzgruppe C a policejní prapor 45, kterému velel major Besser, podporovaný členy praporu Waffen-SS.

Na rozdíl od „mýtu o čistém Wehrmachtu“ šestá armáda pod velením polního maršála Walter von Reichenau spolupracoval s SS a SD na plánování a provedení masové vraždy kyjevských Židů. [7]

Dne 26. září 1941 byl vydán tento rozkaz:

Všichni jidi [a] města Kyjeva a jeho okolí se musí objevit v pondělí 29. září do 8 hodin ráno na rohu ulic Mel'nikova a Dokterivskaya (poblíž hřbitova Viis'kove). Vezměte si s sebou doklady, peníze a cennosti a také teplé oblečení, prádlo atd. *Všichni jidi, kteří nedodrží tento příkaz a budou nalezeni jinde, budou zastřeleni. Všichni civilisté, kteří vstoupí do obydlí zanechaných jidi a přivlastní si věci v nich, budou zastřeleni.*

— Rozkaz zveřejněný v Kyjevě v ruštině, ukrajinštině a němčině kolem 26. září 1941 [20].

Oznámení ze dne 28. září 1941 v ruštině , ukrajinštině s německým překladem , které nařizuje všem kyivanským Židům , aby se shromáždili k údajnému přesídlení

Ve dnech 29. a 30. září 1941 nacisté a jejich spolupracovníci zavraždili v Babím Jaru přibližně 33 771 židovských civilistů. [21].[22] [23].[24] Příkaz k vraždě kyjevských Židů dostal *Sonderkommando 4a* z *Einsatzgruppe C*, skládající se z mužů *SD* a *SiPo* , třetí rotý zvláštního praporu *Waffen-SS* a četa policejního praporu č. 9. Tyto jednotky byly posíleny policejními prapory č. 45 a 303, jednotkami ukrajinské pomocné policie a podporovány místními kolaboranty. [25] *Sonderkommando 4a* a 45. prapor německé pořádkové policie prováděly střelby. Příslušníci 303. praporu německé pořádkové policie v této době hlídali vnější obvod popraviště. [8].[9].[10].[11]

Velitel Einsatzkommando hlásil o dva dny později: [26]

Potíže vyplývající z tak rozsáhlé akce – zejména pokud jde o zabavení – byly v Kyjevě překonány tím, že prostřednictvím nástěnných plakátů požádali židovské obyvatelstvo, aby se přestěhovalo. Přestože se zpočátku očekávala jen účast přibližně 5 000 až 6 000 Židů, dorazilo přes 30 000 Židů, kteří až do okamžiku své popravky stále věřili ve své přesídlení, a to díky mimořádně chytré organizaci. [27]

Podle svědectví řidiče kamionu jménem Hofer bylo obětem nařízeno, aby se svlékly, a pokud kladly odpor, byly bity:

Sledoval jsem, co se stalo, když Židé – muži, ženy a děti – dorazili. Ukrajinci [b] je vedli kolem řady různých míst, kde jeden po druhém museli odevzdat zavazadla, pak kabáty, boty a svrchní oděvy a také spodní prádlo. Své cennosti si také museli nechat na určeném místě. Pro každý kus oblečení byla zvláštní hromádka. Vše se odehrálo velmi rychle a každého, kdo zaváhal, Ukrajinci kopali nebo tlačili [b], aby ho udrželi v pohybu.

— Michael Berenbaum: „Prohlášení řidiče kamionu Hofera popisující vraždu Židů v Babím Jaru“ [30]

Dav byl dost velký, že většina obětí nemohla vědět, co se děje, dokud nebylo příliš pozdě; ve chvíli, kdy uslyšeli střelbu z kulometu, neměli šanci uniknout. Všichni byli zahrnutí koridorem vojáků ve skupinách po deseti a pak zastřeleni. Místo události popsal řidič kamionu.

Jakmile se svlékli, byli odvedeni do rokle, která byla asi 150 metrů dlouhá a 30 metrů široká a dobrých 15 metrů hluboká... Když se dostali na dno rokle, byli chyceni členy Schutzpolizei a nuceni si *lehnout*. vrchol Židů, kteří už byli zastřeleni... Mrtvolky byly doslova ve vrstvách. Přišel policejní střelec a střílel každého Žida do krku samopalem ... Viděl jsem, jak tito střelci stáli na vrstvách mrtvol a stříleli jednoho po druhém... Střelec chodil přes těla popravených Židů k dalšího Žida, který si mezitím lehl, a zastřelil ho. [29]

Večer Němci podkopali stěnu rokle a pohřbili lidi pod silnými vrstvami země. [26] Podle zprávy o provozní situaci Einsatzgruppe bylo 29. a 30. září 1941 systematicky zastřeleno 33 771 Židů z Kyjeva a jeho předměstí kulometnou palbou v Babím Jaru. [31] Peníze, cennosti, spodní prádlo ^a oblečení zavraždění byli předáni místním etnickým Němcům a nacistické správě města. [32] Zraněné oběti byly pohřbeny zaživa v rokli spolu se zbytkem těl. [33].[34]

Další masakry

Letecký snímek Luftwaffe
Babi Yar, 1943

V následujících měsících byly zabaveny tisíce dalších a převezeny do Babi Jar, kde byli zastřeleni. Odhaduje se, že více než 100 000 obyvatel Kyjeva všech etnických skupin, [35].[36].[37].[38].[39] většinou civilisté, tam bylo zavražděno nacisty během druhé světové války. [21].[40] V oblasti byl také vybudován koncentrační tábor Syrets, který byl nechvalně proslulý svou krutostí [41] a popravou tří fotbalistů Dynama Kyjev, kteří hráli Zápas smrti [42].

Masové popravy v Babím Jaru pokračovaly, dokud nacisté neevakovali město Kyjev. Dne 10. ledna 1942 tam bylo popraveno asi 100 zajatých sovětských námořníků poté, co byli nuceni rozebrat a zpopelnit těla předchozích obětí. Babí Jar se navíc stal místem poprav obyvatel pěti cikánských táborů. Pacienti Psychiatrické léčebny Ivana Pavlova byli zplynováni a poté shozeni do rokle. Tisíce dalších Ukrajinců byly zavražděny v Babím Jaru. [43] 21. února 1942 tam byli zavražděni ukrajinská básnířka a aktivistka Olena Teliha a její manžel a proslulý bandurista Mykhailo Teliha [3]. V roce 1941 byli také zavražděni ukrajinský aktivista spisovatel Ivan Rohach, jeho sestra a jeho zaměstnanci.

Po sovětském osvobození Kyjeva v roce 1943 vedli sovětští představitelé západní novináře na místo masakrů a umožnili jim rozhovory s přeživšími. Mezi novináři byli Bill Lawrence z The New York Times a Bill Downs z CBS . Downs ve zprávě pro Newsweek popsal , co mu řekl jeden z přeživších, Efim Vilkis:

Plot z ostnatého drátu
koncentračního tábora
Syrets

Ještě neuvěřitelnější však byly akce, které nacisté podnikli mezi 19. srpnem a 28. zářím naposledy. Vilkis řekl, že v polovině srpna SS zmobilizovala skupinu 100 ruských válečných zajatců , kteří byli odvedeni do rokli. 19. srpna dostali tito muži rozkaz, aby všechna těla v rokli rozebrali. Němci mezitím vzali skupinu na nedaleký židovský hřbitov, odkud byly do Babii Yar přivezeny mramorové náhrobní kameny, aby vytvořily základ obrovské pohřební hranice . Na kameny byla navršena vrstva dřeva a pak vrstva těl a tak dále, dokud nebyla hranice vysoká jako dvoupatrový dům. Vilkis řekl, že při každém provozu pece bylo spáleno přibližně 1500 těl a každé pohřební hranici trvalo dvě noci a jeden den, než úplně shořelo. Kremace trvala 40 dní a poté bylo vězňům, mezi nimiž v té době bylo 341 mužů, nařízeno postavit další pec. Protože to byla poslední pec a už tam nebyla žádná těla, vězni [uvědomili si], že je to pro ně. Udělali přestávku, ale jen tucet z více než 200 přežil kulky z nacistických kulometů. [44]

Počet lidí, kteří byli zavražděni

Odhady celkového počtu lidí, kteří byli zavražděni v Babím Jaru během nacistické okupace, se liší. U Norimberských procesů v roce 1946 sovětský prokurátor Lev Smirnov tvrdil, že v Babím Jaru leží přibližně 100 000 mrtvol; tento odhad provedl pomocí dokumentů, které zveřejnila Mimořádná státní komise , kterou Sověti zřídili za účelem vyšetřování nacistických zločinů po osvobození Kyjeva v roce 1943. [40].[45].[46].[47]

V nedávno zveřejněném dopise izraelskému novináři, spisovateli a překladateli Šlomovi Even-Shoshanovi ze 17. května 1965 Anatolij Kuzněcov komentoval zvěrstvo Babi Yar :

V následujících dvou letech byli v Babím Jaru zavražděni Ukrajinci, Rusové, Cikáni a lidé všech národností. Víra, že Babi Yar je výhradně židovský hrob, je mylná... Je to mezinárodní hrob. Nikdo nikdy nezjistí, kolik a jakých národností je tam pohřbeno, protože 90% mrtvol bylo spáleno, jejich popel byl rozptýlen v roklích a polích. [48]

Přeživší

Dina Pronicheva na tribuně svědků, 24. ledna 1946, při kyjevském procesu s patnácti příslušníky německé policie odpovědnými za okupovanou Kyjevskou oblast

Jednou z nejčastěji citovaných částí dokumentárního románu Anatolije Kuzněcova *Babi Yar* je svědectví Diny Proničevové , herečky Kyjevského loutkového divadla , která přežila. [49] Byla jednou z těch, kterým bylo nařízeno pochodovat do rokle, být nuceni se svléknout a pak být zastřeleni. Skákala před výstřelem a padala na jiná těla a hrála mrtvou v hromadě mrtvol. Zatímco nacisté pokračovali ve střelení zraněných nebo lapající po dechu, držela se dokonale nehybně. Přestože SS zasypali masový hrob zeminou, nakonec prolezla půdou a utekla. Protože byla tma, musela se vyhýbat pochodnám nacistů, kteří dojeli zbývající oběti, které byly

stále živé, zraněné a lapající po dechu v hrobě. Byla jednou z mála lidí, kteří masakr přežili a později svůj příběh vyprávěla Kuzněcovovi. [50] Je známo nejméně 29 přeživších. [51]

V roce 2006 Yad Vashem a další židovské organizace zahájily projekt na identifikaci a pojmenování obětí Babi Yar. Zatím však bylo identifikováno pouze 10 %. Yad Vashem zaznamenal jména asi 3 000 Židů zavražděných v Babi Jar a také asi 7 000 Židů z Kyjeva , kteří byli zavražděni během holocaustu .

Zatajování zločinů

Než se nacisté stáhli z Kyjeva před sovětskou ofenzívou v roce 1944, bylo jim od Wilhelma Koppeho nařízeno , aby skryli svá zvěrstva na východě. Paul Blobel , který měl před dvěma lety pod kontrolou masové vraždy v Babi Yar, dohlížel na Sonderaktion 1005 při odstraňování jejích stop. Akce byla provedena dříve ve všech vyhlazovacích táborech . Těla byla exhumována, spálena a popel rozprášen po zemědělské půdě v okolí. [52].[53] Několik stovek válečných zajatců z koncentračního tábora Syrets bylo nuceno postavit pohřební hranice z židovských náhrobků a exhumovat těla pro kremaci. [54]

Zkoušky

Paul Blobel při
následných
Norimberských
procesech v březnu
1948

Po válce bylo několik velitelů SS, kteří masakr plánovali a dohlíželi na něj, zatčeno a postaveno před soud. Paul Blobel , hlavní velitel jednotky SS odpovědný za masakr, byl odsouzen k smrti následným Norimberským procesem v procesu Einsatzgruppen . Byl oběšen 7. června 1951 ve věznici Landsberg . ^[55] Otto Rasch byl rovněž obžalován v procesu s Einsatzgruppen, ale jeho případ byl zastaven ze zdravotních důvodů a zemřel ve vězení v roce 1948. Friedrich Jeckeln byl odsouzen za válečné zločiny sovětským vojenským tribunálem v procesu v Rize , odsouzen k smrti, a 3. února 1946 oběšen. Kurt Eberhard byl zatčen americkými úřady, ale v roce 1947 ve vazbě spáchal sebevraždu. ^[56]

V lednu 1946 bylo v Kyjevě souzeno 15 bývalých členů německé policie (včetně Paula Scheera) za jejich roli v masakru a dalších zvěrstvech. Dvanáct z nich bylo odsouzeno k trestu smrti (Fritz Beckenhof, Karl Burckhardt, Georg Heinisch, Wilhelm Hellerforth, Hans Isenmann, Emil Jogschat, Emil Knoll, Willi Meier, Paul von Scheer, Eckart Hans von Tschammer und Osten, Georg Truckenbrod a Oskar Walliser) . Další tři dostali tresty odnětí svobody. Odsouzení k smrti byli 29. ledna 1946 veřejně oběšeni na náměstí v Kyjevě. ^[57] Erich Koch , který byl Reichskommissar tehdejší Ukrajiny, byl souzen a odsouzen k smrti polským soudem za svá zvěrstva v okupovaném

Polsku. Za své zločiny však na okupované Ukrajině nikdy nebyl souzen. Jeho rozsudek smrti byl změněn na doživotí a zemřel ve vězení v roce 1986. [21]

V Norimberském procesu byli odsouzeni k vězení další dva pachatelé . [21] V roce 1967 bylo 11 mužů obviněno z účasti na masakru u německého soudu v Darmstadtu . Po 14měsíčním procesu bylo sedm odsouzeno k trestu odnětí svobody v rozmezí od čtyř do patnácti let. [58] V roce 1971 byli v Regensburgu postaveni před soud další tři bývalí němečtí policejní úředníci . [59] Drtivá většina pachatelů nebyla za své role v masakru nikdy souzena. [60]

Vzpomínka

Hlavní články: Památníky Babi Yar a Centrum památníku holocaustu Babi Yar

Ukrajinská poštovní známka, vydaná k 70. výročí masakru v Babím Jaru

Rokle v roce 2003

Po válce narazily zvláště židovské a romské snahy o připomenutí obtíží, protože Sovětský svaz kladl důraz na světské památky uctívající všechny národnosti Sovětského svazu, takže pomníky (včetně Babího Jaru) by obecně odkazovaly na „mírové oběti fašismu“. Památníky nebyly výslovně zakázány, ale po sobě jdoucí sovětští vůdci místo toho raději zdůrazňovali široký původ zavražděných na místě. To znamenalo, že židovský i romský národ nebyli na místě Babí Jar speciálně připomínáni, dokud se Sovětský svaz nezhroutil. ^[61] Opravdu, Jevgenij Yevtushenko má 1961 básně o Babi Yar začíná “Nad Babim Yarom pamyatnikov nyet” (“Na Babi Yar nejsou tam žádné památky”); je to také první linie Šostakoviče Symfonie č. 13 .

Po rozpadu Sovětského svazu bylo na místě i jinde postaveno několik památníků. Události byly také součástí literatury. Babi Yar se nachází v Kyjevě na rozhraní dnešních čtvrtí Kurenivka , Lukianivka a Syrets , mezi ulicemi Kyrylivska, Melnykov a Olena Teliha a klášterem sv. Cyrila . Po oranžové revoluci uspořádal ukrajinský prezident Viktor Juščenko v roce 2006 významné připomenutí 65. výročí, kterého se zúčastnili prezidenti Moshe Katsav z Izraele , Filip Vujanović z Černé Hory , Stjepan Mesić z Chorvatska a vrchní rabín z Tel Avivu Yisrael Meir Lau . Rabi Lau poukázal na to, že kdyby svět reagoval na masakr v Babi Yar, možná by k holocaustu nikdy nedošlo. Lau naznačoval, že tato beztrestnost povzbudila Hitlera, spekuloval:

Možná, řekněme, tento Babi Yar byl také testem pro Hitlera. Pokud se 29. září a 30. září 1941 může stát Babí Jar a svět nereagoval vážně, dramaticky, nenormálně, možná to pro něj byla dobrá zkouška. Takže o pár týdnů později v lednu 1942, poblíž Berlína ve Wannsee, se může konat sjezd s rozhodnutím, konečným řešením židovského problému... Možná kdyby ta akce byla vážná, dramatická, v září V roce 1941 zde na Ukrajině by konference ve Wannsee skončila možná jinak.

V roce 2006 bylo jménem Kofiho Annana , generálního tajemníka Organizace spojených národů, ^[63] doručeno poselství také jeho zástupcem, rezidentním koordinátorem Francisem Martinem

O'Donnellem , který přidal hebrejskou modlitbu O'seh Shalom, ^[64] z kadiše Truchlících .

Sesuv půdy

Hlavní článek: sesuv půdy Kurenivka

Na jaře roku 1961 byl Babi Yar místem masivního sesuvu bahna . Hliněná hráz v rokli sloužila k zadržování hlinité buničiny, která byla během deseti let čerpána z místních cihelen bez dostatečného odvodnění. Přehrada se zhroutila poté, co ji zasáhla silná bouře, což mělo za následek sesuv bahna, který smetl nízko položenou čtvrť Kurenivka a několik dalších oblastí. Počet obětí se odhadoval na 1500 až 2000 lidí. ^[65]

2022 ruské bombardování

Hlavní článek: Ruská invaze na Ukrajinu

Další informace: Ukrajinské kulturní dědictví během ruské invaze v roce 2022

března 2022, během ruské invaze na Ukrajinu , bylo místo zasaženo ruskými silami, když se pokoušely zničit nedalekou Kyjevskou televizní věž . Útok si vyžádal smrt nejméně pěti lidí. ^{[66].[67].[68]}

Viz také

- Antisemitismus na Ukrajině
- Babi Yar v poezii
- Centrum památníku holocaustu Babi Yar
- Důsledky nacismu
- Genocidy v historii
- Historie Židů na Ukrajině
- Holocaust na Ukrajině
- Laskaví
- Seznam masakrů na Ukrajině
- Masové hroby v Sovětském svazu
- Nacistické zločiny proti sovětským válečným zajatcům
- Operace Barbarossa

- Říšský komisariát Ukrajina
- Symfonie č. 1 In memoriam to the Martyrs of Babi Yar od Dmitri Klebanova (1945)
- Symfonie č. 13 od Dmitrije Šostakoviče , která zahrnuje prostředí básně Jevgenije Jevtušenka Babi Yar
- Ukrajinská kolaborace s mocnostmi Osy
- Ukrajinské kulturní dědictví během ruské invaze v roce 2022

Vysvětlivky

1. [^] Objednávka byla zaslána v němčině, ukrajinštině a největším písmem v ruštině. Pouze v ruské verzi je pro Židy použito pomlouvačné slovo „Žid“. Uctivé ruské slovo je "Yevrey". Slovo „zhyd“ v ukrajinštině není vůbec pomlouvačné, jak poznamenal Nikita Chruščov ve svých pamětech: "Vzpomínám si, že jednou jsme pozvali Ukrajince, Židy a Poláky... na schůzku do opery ve Lvově. Přišlo mi velmi zvláštní slyšet židovské řečníky na schůzce, jak o sobě mluví jako o ' yids.' "My jidi se tímto prohlašujeme za ty a takové." V hale po schůzce jsem zastavil některé z těchto mužů a zeptal se: „Jak se opovažujete použít slovo „jid?“ Copak nevíte, že je to velmi urážlivý výraz, urážka židovského národa? „Tady na západní Ukrajině je to přesně naopak," vysvětlovali. „Říkáme si jidi"... Zřejmě to, co řekli, byla pravda. Když se vrátíte k ukrajinské literatuře...uvidíte, že "jid" není není používán posměšně nebo urážlivě." [19]
2. [^] Přejít nahoru na: ^{a b} Zatímco se svědek zmiňoval o „[]Ukrajincích“, v Babím Jaru byl doložen pouze jeden ukrajinský mluvčí, a tím byl podporučík Joseph Muller, etnický Němec z Haliče. [28] Je tedy přesnější popsat tyto lidi jako „ukrajinsky mluvící“. Německý policista, který hlídal Babí Jar, v roce 1965 vypověděl, že „Židy hlídaly jednotky Wehrmachtu a hamburský policejní prapor, který, pokud si pamatuji, měl číslo 303“. [29]

Citace

1. [^] Hoffman, Avi (23. října 2011). „Muzeum pro Babi Yar“ .
Jerusalem Post . Archivováno z originálu dne 26. června 2013.
2. [^] Přejít nahoru na:^{a b} Ludmyla Yurchenko, "Život se neprodává za pár stříbrných: Život Oleny Teliha archivován2007-08-14 na Wayback Machine", ukrajinské sdružení mládeže.
3. [^] Přejít nahoru na:^{a b} Kruglov, Aleksandr Iosifovič (2011).Kruglov A. Tragédie Babyn Yar v německých dokumentech. Dněpropetrovsk: Centrum „Tkuma“; Soukromý podnik “Lira LTD”, 2011. – 140 s. [Kruglov A. Tragédie Babi Yar v německých dokumentech. – Dněpropetrovsk: Centrum "Tkuma"; PE "Lira LTD", 2011. 140 s.] (PDF) . Ткума. ISBN 978-966-383-346-0.
4. [^] Přejít nahoru na:^{a b} "Бабин Яр: масове убивство і пам'ять про нього. Матеріали міжнародної наукової конференції 24–25 жовтня 2011 р., м. Київ / В. Нахманович, А. Подольський, М. Тяглий. Український центр вивчення історії Голокосту; Громадський комітет для вшанування пам'яті жертв Бабиного Яру. – К., 2012. – 256 с." [Babyn Yar: mass murder and memory. Proceedings of the International Scientific Conference October 24–25, 2011, Kyiv / V. Nakhmanovych, A. Podolsky, M. Tyagly. Ukrainian Center for Holocaust History Studies; Public Committee to Commemorate the Victims of Babyn Yar. K., 2012. 256 p.] (PDF).
5. [^] Wolfram Wette (2006). The Wehrmacht: History, Myth, Reality. Harvard University Press. p. 112. ISBN 9780674022133.
6. [^] Lower, Wendy (2007). "From Berlin to Babi Yar. The Nazi War Against the Jews, 1941–1944" (PDF). Journal of Religion & Society. The Kripke Center, Towson University. **9**.
hdl:10504/64569. ISSN 1522-5658. Archived from the original (PDF) on 5 March 2009. Retrieved 24 May 2013.
7. [^] Browning, Christopher R. (1992–1998). "Arrival in Poland" (PDF file, direct download 7.91 MB complete). Ordinary Men: Reserve Police Battalion 101 and the Final Solution in Poland. Penguin Books. pp. 135–142. Archived (PDF) from the original on 19 October 2013. Retrieved 24 May 2013.

8. [^] Anatoliy Kudrytsky, editor-in-chief, "Vulytsi Kyeve" (*The Streets of Kyiv*), *Ukrainska Entsyklopediya*, ISBN 5-88500-070-0
9. [^] "Remembering the Kyiv Inferno, 1941". *Kyiv Post*. 25 September 2016.
10. [^]
 - Megargee, Geoffrey P. (2006). *War of Annihilation: Combat and Genocide on the Eastern Front*. Rowman & Littlefield. p. 95. ISBN 978-0-7425-4481-9.
 - Murray, Williamson; Millett, Allan R. (2001). *A War to Be Won: Fighting the Second World War*. Harvard University Press. p. 141. ISBN 0-674-00680-1.
11. [^] "1941: Mass Murder". Archived from the original on 29 October 2013. *The Holocaust Chronicle*. p. 270
12. [^] Khrushchev, Nikita (1971). *Khrushchev Remembers*. New York: Bantam Books. p. 145.
13. [^] Jump up to: ^a ^b ^c ^d "Kiev and Babi Yar". *Holocaust Encyclopedia*. United States Holocaust Memorial Museum. Archived from the original on 3 January 2007.
14. [^] Prusin, Alexander V. (Spring 2007). "A Community of Violence: The SiPo/SD and Its Role in the Nazi Terror System in Generalbezirk Kiev". *Holocaust and Genocide Studies*. **21**: 1–30. doi:10.1093/hgs/dcm001. S2CID 146390847.
15. [^] "The Holocaust Chronicle: Massacre at Babi Yar". *The Holocaust Chronicle*. Archived from the original (web site) on 29 October 2013. Retrieved 17 December 2007.
16. [^] Victoria Khiterer (2004). "Babi Yar: The tragedy of Kiev's Jews" (PDF). *Brandeis Graduate Journal*. **2**: 1–16. Archived (PDF) from the original on 28 November 2007. Retrieved 20 January 2008.
17. [^] Gutman, Israel (1990). *Encyclopedia of the Holocaust*, vol. 1. Macmillan. pp. 133–136.
18. [^] Jump up to: ^a ^b Gilbert, Martin (1985). *The Holocaust: A History of the Jews of Europe During the Second World War*. Holt, Rinehart and Winston. p. 202. ISBN 0-03-062416-9.

19. [^] Nuremberg Military Tribunal, *Einsatzgruppen trial*, Judgment, at page 426, quoting exhibit NO-3157.
20. [^] "*The dark secrets of Babi Yar*". kyivpost.com. 2 October 1998. Archived from the original on 18 February 2015. Retrieved 14 March 2018.
21. [^] Longerich, Peter, ed. (1989). *Die Ermordung der europäischen Juden: Eine umfassende Dokumentation der Holocaust 1941–1945*. Munich and Zurich: Piper. p. 123. ISBN 9783492110600. OCLC 1198514341.
22. [^] "*Statement of Truck-Driver Hofer describing the murder of Jews at Babi Yar*". Archived from the original on 6 June 2007. Retrieved 9 January 2006. cited in Berenbaum, Michael (1997). *Witness to the Holocaust*. New York: HarperCollins. pp. 138–139.
23. [^] Operational Situation Report No. 101 Archived 7 December 2006 at the Wayback Machine (einsatzgruppenarchives.com)
24. [^] Nuremberg Military Tribunal, *Einsatzgruppen trial*, Judgment, at p. 430.
25. [^] Lawrence, Bill (1972). *Six Presidents, Too Many Wars*. New York: Saturday Review Press. p. 93. ISBN 9780841501430.
26. [^] Amiram Barkat and Haaretz Correspondent (September 2006). "*Yad Vashem tries to name Babi Yar victims, but only 10% identified*". Haaretz. Archived from the original on 23 May 2011. Retrieved 3 August 2010.
27. [^] Yuriy Shapoval (27. února 2009), "*Babin Yar*": osud textu a autora .“ Archivováno z originálu dne 12. ledna 2010. Získáno 28. srpna 2010 . "*Babin Yar*": osud textu a autora" . Archivováno z originálu 12. ledna 2010 . Získáno 28. srpna 2010 .Odborný asistent, 2007-2009.
28. [^] Yury Shapoval, „Přeběhnutí Anatolije Kuzněcova“, День, 18 ledna 2005.

29. ^ Přejít nahoru na:^{a b} Shmuel Spector, "Babi Yar," *Encyklopedie holocaustu*, Israel Gutman, šéfredaktor, Yad Vashem, Sifriat Hapoalim, New York: Macmillan, 1990. 4 svazky. ISBN0-02-896090-4. Výňatek z článku je k dispozici u Ady Holtzman, „Babi Yar: Killing Ravine of Kiev Jewry – WWIIArchived2012-12-30 at theWayback Machine“, *We Remember! Shalom!* .
30. ^ Babi Yar (Strana 2) Archivováno 11. června 2007 na Wayback Machine od Jennifer Rosenberg (about.com)
31. ^ Materiály Norimberského procesu v ruštině: Norimberský proces, svazek III. M., 1958. str. 220–221.
32. ^ Kremenetsky, Iosif. ""Babi Yar - září 1941"". Archived from the original on 29 September 2007. Retrieved 16 May 2007. "Шоа. Информационно-аналитический портал - Бабий Яр - сентябрь 1941". Archived from the original on 29 September 2007. Retrieved 16 May 2007. (in Russian)
33. ^ "Из Сообщения Чрезвычайной Государственной Комиссии о Разрушениях и зверствах, Совершенных Немецко – Фашистскими Захватчиками в Городе Киеве" [*From the Communication of the Extraordinary State Commission on the Destruction and Atrocities Committed by the German-Fascist Invaders in the City of Kyiv*]. Archived from the original on 6 December 2007. Retrieved 29 August 2007. Нюрнбергский Процесс. Документ СССР-9. (in Russian)
34. ^ Yury Shapoval, "The Defection of Anatoly Kuznetsov" Archived January 13, 2009, at the Wayback Machine, День, 18 January 2005.
35. ^ Ray Brandon; Wendy Lower (2008). The Shoah in Ukraine: history, testimony, memorialisation. Indiana University Press. p. 12. ISBN 978-0-253-35084-8.
36. ^ "A Survivor of the Babi Yar Massacre Archived 2008-03-14 at the Wayback Machine," *Heritage: Civilization and the Jews* (PBS). Gilbert (1985): 204–205.

37. [^] Соколовская (Sokolovskaya), Янина (Yanina). "Руви́м Штейн, чудом спасшийся с места казни: "Наверное, я настоящий умер там, в Бабьем Яре" Янина Соколовская (Киев)" [Reuben Stein, who miraculously escaped from the place of execution: "Probably, I really died there, in Babi Yar"]. Archived from the original on 17 February 2008. Retrieved 17 February 2008.
38. [^] Aktion 1005. Archived 18 May 2015 at the Wayback Machine Jewish Virtual Library. Retrieved 25 April 2013.
39. [^] Aktion 1005. Archived 8 November 2015 at the Wayback Machine Yad Vashem. Shoa Resource Centre. Retrieved 25 April 2013.
40. [^] Lawrence, Bill (1972). *Six Presidents, Too Many Wars*. New York: Saturday Review Press. p. 94. ISBN 9780841501430.
41. [^] Earl, Hilary Camille (2009). *The Nuremberg SS-Einsatzgruppen Trial, 1945–1958: Atrocity, Law, and History*. Cambridge University Press. p. 293.
42. [^] Myths and Legends of the Eastern Front: Reassessing the Great Patriotic War. Pen and Sword. 19 January 2020. ISBN 9781526742278.
43. [^] Documentary *Babi Yar. Context* 2021, director Sergey Loznitsa, Babi Yar at IMDb.
44. [^] Kotljarchuk, Andrej (30 April 2022). "Babi Yar and the Nazi Genocide of Roma: Memory Narratives and Memory Practices in Ukraine" (PDF). *Nationalities Papers*. **50** (3): 452–453.
45. [^] "Rabbi Lau's Statement at the International Forum 'Let My People Live!', Kyiv, September 27, 2006; World Holocaust Forum". Worldholocaustforum.org. Archived from the original on 20 June 2013. Retrieved 7 March 2012.

46. [^] "Message of Kofi Annan, UN Secretary General, delivered by Francis O'Donnell, UN Resident Coordinator in Ukraine". *Worldholocaustforum.org*. 27 September 2006. Archived from the original on 11 March 2012. Retrieved 7 March 2012. "WORLD HOLOCAUST FORUM | Past Events | International Forum 'Let My People Live!', September 27, 2006 | Message of the UN Secretary-General delivered by Mr. Francis O'Donnell, UN Resident Coordinator in Ukraine". Archived from the original on 11 March 2012. Retrieved 15 December 2010.
47. [^] "Full text with post-script by O'Donnell". *Un.org.ua*. 27 September 2006. Archived from the original on 15 March 2012. Retrieved 7 March 2012. "The Secretary-General message commemorating the 65th anniversary of the tragedy of Babi Yar - United Nations in Ukraine". Archived from the original on 15 March 2012. Retrieved 1 December 2010.
48. [^] Smoliy, V. A.; Goryak, G. V.; Danilenko, V. M. (2012). Куренівська трагедія 13 березня 1961 р. у Києві: причини, обставини, наслідки. Документи і матеріали. Institute of Ukrainian History NAN Ukraine. p. 18. ISBN 978-966-02-6392-5. Archived from the original on 28 September 2017. Retrieved 20 December 2017.
49. [^] "Russians attack Babyn Yar Holocaust massacre site in Kyiv". *The Jerusalem Post*. 1 March 2022. Archived from the original on 1 March 2022. Retrieved 1 March 2022.
50. [^] Veidlinger, Jeffrey (8 March 2022). "What Happened at Babi Yar, the Ukrainian Holocaust Site Reportedly Struck by a Russian Missile?". *Smithsonian Magazine*. Retrieved 30 September 2022.
51. [^] Wertheimer, Tiffany (3 March 2022). "Babyn Yar: Anger as Kyiv's Holocaust memorial is damaged". *BBC News*. Retrieved 30 September 2022.

General and cited sources

- A. Anatoli (Anatoly Kuznetsov), trans. David Floyd (1970), *Babi Yar: A Document in the Form of a Novel*, Jonathan Cape Ltd. ISBN 0-671-45135-9
- "Babi Yar in the mirror of science, or the map of Bermuda Triangle", an article in *Dzerkalo Tyzhnia* (*The Mirror Weekly*), July 2005, available online (in Error: {{in lang}}: unrecognized language code: ua)

Further reading

External links

Wikimedia Commons has media related to Babi Yar.

- The Invasion of the Soviet Union and the Beginnings of Mass Murder on the Yad Vashem website
- Marking 70 Years to Operation Barbarossa on the Yad Vashem website
- Babi Yar: Mass Murder (Archived 21 July 2006 at the Wayback Machine) (history1900s.about.com)
- In-depth study on Babi Yar
- The Massacre at Babi Yar Near Kyiv (historyplace.com)
- Babi Yar: Killing Ravine of Kyiv Jewry – WWII (Archived 30 December 2012 at the Wayback Machine) (zchor.org)
- Babi Yar (berdichev.org)

National landmarks of cultural heritage in Kyiv

The Holocaust in Ukraine

Massacres or pogroms against Jews

Einsatzgruppen and Einsatzkommandos

Authority control databases

